

DOI <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2025.247>

УДК 81'42:81'38:81'373.612.2

ВЖИВАННЯ АЛЮЗІЙ В РОМАНІ “ANTKIND” ЧАРЛІ КАУФМАНА: ІНТЕРПРЕТАТИВНИЙ КОГНІТИВНО-ДИСКУРСНИЙ ПІДХІД

Єсипенко Н.Г.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6698-3201>

n.yesypenko@chnu.edu.ua

Паладян Ю.С.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-5572-9752>

paladian.yuliana@chnu.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Анотація. У статті розглядаються підходи до вивчення та класифікації алюзії як інтертекстуальної одиниці в художньому дискурсі на основі роману “Antkind” американського письменника та сценариста Чарлі Кауфмана. Когнітивно-дискурсний підхід до дослідження алюзії ґрунтується на кореляції слова або будь-якої іншої мовної форми та інтелектуальної діяльності автора твору й читача. Інтерпретативний метод ідентифікації алюзії в художньому дискурсі передбачає декілька етапів: розпізнавання, перевірка, розуміння алюзії, її інтерпретація в конкретному контексті. В результаті дослідження художнього твору виокремлено літературно-художні, міфологічні, біблійні, кінематографічні, історичні алюзії та окремо прецедентні феномени. Прецедентні феномени – це самостійні поняття, які є частиною когнітивної бази Чарлі Кауфмана та його читачів, декодування яких здійснюється через мисленнєву активність. Проаналізовані текстові фрагменти з включенням алюзій уможливають висновок, що алюзія нерозривно пов’язана з культурною складовою – реальними історичними подіями, особистостями, літературними творами тощо. Для Чарлі Кауфмана алюзії – це денотативи з прихованим значенням, які зможуть декодувати тільки ті читачі, в когнітивній базі яких зберігається відповідна попередня інформація.

Ключові слова: алюзія, інтертекстуальність, прецедентність, прецедентний феномен, когнітивно-дискурсний підхід, дискурс, художній текст

Yesypenko N. H., Paladian Y. S. The use of allusions in Charlie Kaufman’s novel “Antkind”: an interpretative cognitive-discursive approach. The article considers approaches to the study and classification of allusion as an intertextual unit in fiction

discourse based on the novel “Antkind” by the American writer and screenwriter Charlie Kaufman. The cognitive-discursive approach to the study of allusion is based on the correlation of a word or any other language form and the intellectual activity of the author of the novel and the reader. The interpretative method of identifying allusion in literary discourse involves several stages: recognition, verification, understanding of the allusion, its interpretation in a specific context. As a result of the study, literary and artistic, mythological, biblical, cinematic, historical allusions and separately precedent phenomena were identified. Precedent phenomena are independent concepts that are part of the cognitive base of Charlie Kaufman and his readers, the decoding of which is carried out through thinking activity. The analyzed text fragments with the inclusion of allusions allow us to conclude that allusion is inextricably linked with the cultural component – real historical events, personalities, literary works, etc. For Charlie Kaufman, allusions are denotatives with a hidden meaning that can be decoded only by those readers whose cognitive base contains the relevant prior information.

Keywords: *allusion, intertextuality, precedent, precedent phenomenon, cognitive-discourse approach, discourse, literary text*

Вступ. Алюзія як безпосередньо та першочергово стилістичний засіб аналізу тексту повсякчас видозмінювала свої функції, оскільки дослідники різних лінгвістичних шкіл пропонували паралельні підходи до вивчення цього поняття. У 1950-60-х роках алюзія вважалась перспективним питанням для дослідження, мета якого полягала у поясненні специфіки лінгвального пласту тексту або його зв'язку з літературною та соціальною історією. Наприкінці 1970-х років з'явилася критична практика використання алюзій, яка спонукала до розвитку теорії, що описує алюзії як різновид референції (Chamizo-Domingues, Bretones Callejas, 2023). Таким чином, визначення поняття алюзії еволюціонувало від “запозиченого матеріалу” до власне “літературного прийому”, що використовується для врахування історичних, соціальних, культурних та психологічних вимірів тексту.

Критичний огляд літератури. Вивчення алюзії – багатовекторний процес, ускладнений існуванням низки підходів (літературознавчого, когнітивно-дискурсивного, когнітивного, семантичного, лінгвостилістичного та прагматичного), що сприяє виникненню розмаїтих визначень, кожне з яких додає до узагальненої дефініції певний набір унікальних характеристик алюзії. У межах літературного підходу алюзія постає як контекстуальна особливість стилю автора твору (Ярема, 2017, с. 143); натомість когнітивний підхід вивчає алюзію через кореляцію слова або будь-якої іншої лінгвальної форми та інтелектуальної діяльності реципієнта (Заболотська, 2013, с. 145). У випадку першого підходу алюзію трактують як традиційний стилістичний засіб покликання на текстуальний референт, що передбачувано є вже

закодованим текстом для читача і ґрунтується на сукупності загальних культурних історичних знань людини. З іншого боку, другий підхід зумовлює сприйняття алюзії як найбільш ефективної одиниці інтертекстуальності, що, за твердженнями французької лінгвістки Юлії Кристєвої, є феноменом, який існує за умови, коли текст виступає динамічним середовищем, в якому фокусом аналізу є взаємовідносини та процеси між значеннями, а не окремі статичні структури та мовні одиниці (Kristeva, 1986, с. 112).

Когнітивно-дискурсний підхід до дослідження феноменів алюзії базується на сучасній лінгвістичній науковій парадигмі, що зосереджує свою увагу на розробці теорії концептуальної інтеграції та ментальних просторів (Заболотська, 2013, с. 148). На противагу когнітивно-дискурсному, К. Перрі визначив, що прагматичний та семантичний підходи полягають у вивченні алюзії як унікального посилання на інтертекст, тобто алюзія виступає в ролі вказівки на елемент референту (Perri, 1984, р. 120). Таким чином, дослідження алюзії спрямовано, з одного боку, на аналіз та поділ стилістичного засобу на елемент тексту й процес його активізації та на визначення локалізації та інтерпретації інформації, яку передає алюзія, з іншого боку.

З погляду лінгвокультурології алюзія – елемент системи, яка спирається на закріпленні менталітету будь-якої культури у кодах. У цьому випадку алюзія слугує способом втілення культурних надбань та передачі їх закодованого варіанту у свідомість реципієнта (Ярема, 2017, с. 6). Алюзія нерозривно пов'язана з культурною складовою – реальними історичними подіями, особистостями, літературними творами тощо, однак читач не завжди має необхідну кількість базових знань, щоб осягнути зміст алюзії (Власюк, 2021, с. 50).

Тлумачення алюзії як одиниці культурології можливе завдяки індивідуальному та характерному розкриттю поняття через прецедентний текст та фонові знання. Якщо під фоновими знаннями розуміють унікальну сукупність культурних, історичних, соціальних та наукових знань, що виступають як базові конотації, відомі не тільки автору твору, а й масовому читачеві, то прецедентність – це сукупність феноменів та елементів, за якими майже завжди передбачувано проглядається цілісний образ або певного роду інваріант сприйняття мовленнєвого феномену, що широко доступний в мові представників окремої національно-культурної спільноти

(Сунько, 2016, с. 23). Подальші дослідження прецедентності уможливили виокремлення понять “прецедентний текст”, “прецедентні імена”, “прецедентні феномени” та “прецедентні висловлювання”. Незважаючи на те, що згадані вище поняття визначають різні елементи мовних форм, вони мають спільні ознаки: рефлексивність, маркованість, клішованість. Прецеденти можуть бути вербальними (прецедентні імена та прецедентні висловлювання) і невербальними (прецедентна ситуація, що використовується в лінгвокультурології) (Главацька, 2022, с. 56).

Під прецедентними іменами розуміють індивідуальні імена, що слугують певним знаком, який спрямовує свідомість референта до загальновідомого тексту чи ситуації (Сидорчук, 2019, с. 2). За своєю формою прецедентні імена зазвичай виступають як власні назви, які можуть складатись з одного (*Medusa*) або декількох елементів (*Christopher Nolan*). Прецедентним іменам властива характерна структура, в якій ядро складається з диференційних ознак, а периферія з атрибутів. До диференційних ознак відносять характеризований об’єкт за зовнішністю або характером, в той час як атрибути – це елементи, що є безпосередньо пов’язані з тим, що прецедентне ім’я намагається передати, без прямої або необхідної сигніфікації поняття (Сунько, 2016, с. 25).

Прецедентні імена не виокремлюються у лінгвістиці, вони входять у базу власних імен, хоча, на відміну від останніх, дають позначення конкретним людям, місцям, подіям. Тобто, прецедентні імена – це самостійні поняття, які повинні бути частиною когнітивної бази референта для їх правильного декодування через мисленнєву активність. Для цього до прецедентних імен закріплене певне значення, що складається з трьох компонентів: номінативного, денотативного та сигніфікативного. Номінативне значення дає назву об’єкту імені, натомість денотативне складається з сукупності типових рис, що описують культурно-історичні факти, пов’язані з референтом. Сигніфікативне значення уособлює наявність в прецедентному імені поняття як головного компонента (Сидорчук, 2019, с. 2).

Прецедентне висловлювання, що також є вербалізованим елементом прецедентності, виступає в тексті одиницею, що не завжди розкривається повністю. Сукупність значень, які формують саме висловлювання, може не відтворювати зміст посилання, саме тому до когнітивної бази входять і прецедентне висловлювання, і значення, яке воно намагається передати. Різні

тематичні цитати та прислів'я є найуживанішими варіантами прецедентних висловлювань в тексті (*I think, therefore I am*).

Прецедентний текст – це добре відомий більшості представникам національно-лінгвокультурної спільноти текст, що закріплений в когнітивній базі мовців як цілісне поняття. Прецедентний текст є відображенням специфіки культурної спільноти. Характерна надособистісність та значимість тексту втілена у багаторазовому покликанні на нього в процесі комунікації, але тільки через тісно асоційовані з текстом прецедентні імена та вислови (Сунько, 2016, с. 24). Прикладами прецедентних текстів виступають твори художньої літератури, пісні, реклама, тощо.

На відміну від прецедентних текстів, прецедентна ситуація – ідеальний момент, що узгоджений з загальновідомими конотаціями, які входять до когнітивної бази. Тобто в ролі прецедентної ситуації можуть виступати як і прецедентні імена, так і висловлювання (Гузак, 2014, с. 219). Частота використання невербалізованих елементів прецедентності (текст та ситуація) незначна, оскільки більше уваги привертають вербалізовані елементи, а саме прецедентні імена та прецедентні висловлювання, оскільки вони легші для розпізнавання та використовуються частіше в художньому дискурсі.

Отже, вивчення алюзії як стилістичного засобу пройшло шлях від сприйняття зазначених прийомів як тривіальних елементів у текстах до власне важливих літературних засобів, які стимулюють когнітивну функцію людського мозку. Саме принцип використання алюзії як маркеру впливу на свідомість читача, що змушує його заповнювати навмисно залишені прогалини в тексті та доповнювати їх деталями, спираючись на згадані референції, вартий з'ясування (Kalenych, 2020, с. 165). На сьогодні у лінгвістичних колах алюзію трактують не тільки як стилістичний засіб підсилення когнітивного мислення читачів за допомогою посилення, а інколи й прямого цитування, покликання на особу, місце, подію або інший літературний твір, що допомагає автору поглибити власний текст за допомогою асоціації, але й як прецедентний феномен, а також маркер інтертекстуальності (Ставцева, 2018; Irwin, 2001). Під час використання алюзій у текстах асоціативні зв'язки, що виникають у читача, відображають ту частину національного культурного простору, яка утворена прецедентними феноменами: прецедентними ситуаціями, текстами, іменами і висловлюваннями – колективними уявленнями, спільними і обов'язковими для всіх носіїв етнічної свідомості (Єсипенко, 2012).

Методологія досліджень. Дослідження ґрунтується на теоретичних положеннях когнітивної лінгвістики про значення нерозривного взаємозв'язку між мисленням і мовою, також стилістичний ракурс вивчення алюзій взято до уваги. Метод визначення переносного значення алюзій в дискурсі є процедурою ідентифікації нової думки, що набуває певного стилістичного забарвлення. Процес ідентифікації алюзії в художньому дискурсі передбачає декілька етапів від розпізнавання, перевірки, розуміння алюзії до її інтерпретації в конкретному контексті. Процедура ідентифікації уможливорює збір емпіричного матеріалу дослідження, першочергово визначення прецедентних імен і прецедентних феноменів. Для аналізу складних текстових фрагментів використовувався метод дослідження інтерпретаційних кейсів, що вимагає занурення в глибокий соціальний, історичний, культурний контекст виникнення прецедентного імені чи феноменів і використання алюзії в конкретному текстовому уривку. Тут важлива роль надається когнітивному пізнанню у тлумаченні контексту вживання алюзії, при якому соціальні фактори, політичні, історичні й культурні аспекти можуть виявитися фундаментальними для аналізу нової форми та значення алюзій.

Мета роботи полягає в лінгвокогнітивному аспекті розгляду алюзії як інтертекстуальної стратегії виразності художнього дискурсу. Аналіз поняття “алюзія” вимагає насамперед дослідження історичних аспектів, які стосуються його походження, галузі використання та концепції.

Результати дослідження і обговорення. Актуальність розгляду роману Чарлі Кауфмана “Antkind” полягає в його унікальному відображенні та використанні інтертекстуальних одиниць. Визначена нами алюзія як один з найефективніших маркерів феномену інтертекстуальності слугує в тексті потужним когнітивним та прецедентним інструментом для дослідження одержимості сучасного суспільства мистецтвом, інтелігентністю та псевдоінтелектуальністю. Чарлі Кауфман використовує широкий спектр культурних посилянь, які передані у творі через прецедентні феномени, такі як прецедентні імена та висловлювання, а також алюзії для сатиричного висміювання сучасної проблеми ідентичності, мистецтва та людського буття.

Завдяки різноманітному використанню алюзії та безумовно її характерної естетико-пізнавальної функції, що активно використана в тексті

роману “Antkind”, аналіз американського художнього дискурсу через призму бачення світу автора розкриває низку наріжних проблем, з якими стикається сьогочасне суспільство. Літературний твір – своєрідна карикатура, що пронизана контекстуальними, ситуативними та ледве впізнаними алюзіями на першочергово кінематографічні та літературні твори, визначні постаті кіномистецтва, літератури та світової культури в поєднанні з релігійними сюжетами та посиланнями на біблійні та буддистські історії. Прецедентні імена слугують як атрибутивні та/або порівняльні ознаки згаданих предметів, натомість алюзії виступають в ролі підсилення думки автора стосовно деяких понять. Алюзія як маркер інтертекстуальності, а також прецедентний феномен постають визначальним засобом розвитку не тільки сюжету тексту, а також уможлиблюють розкриття його проблематики через лінгвокогнітивний аналіз алюзивних одиниць, що можна поділити на декілька типів, згаданих вище.

Оскільки поняття алюзії ще не є остаточно визначеним лінгвістами, то класифікація алюзій надалі залишається неточною. За спостереженнями М. В. Воробйової, алюзії можна класифікувати за певними категоріями: літературно-художні, міфологічні, біблійні, кінематографічні, інтермедіальні, наукові, історичні та окремо прецедентні феномени (Воробйова, 2011, с. 4). Надалі, ми будемо користуватись цією класифікацією для аналізу алюзивних одиниць кожного типу.

Використання прецедентних феноменів найбільш характерне для роману Чарлі Кауфмана “Antkind”, оскільки прецедентні імена часто виступають у ролі означення, що викликають у реципієнта як і візуальну, так і асоціативну картину, що набагато ефективніше характеризує персонажів твору, ніж інші загальновідомі стилістичні засоби. Головний виклад тексту одразу стимулює когнітивні функції читача, таким чином тестуючи його культурну та історичну обізнаність:

“My beard is a wonder. It is the beard of Whitman, of Rasputin, of Darwin, yet it is uniquely mine.” (Kaufman, 2020, p. 19).

У наведеному прикладі з роману, автор посилається одразу на трьох історичних постатей: на Волта Вітмана, американського поета, який вважається одним з найпопулярніших національних поетів за всю історію США, Григорія Распутіна, який мав погану славу у суспільстві й був вбитий під час революції, та на Чарльза Дарвіна, що популяризував теорію еволюції. Всі три постаті мали вагомий вплив на тогочасне суспільство, але кожний з

них уособлював винятковий стиль та ауру, іншими словами – геніальність, не обов'язково позитивну та правдиву, яку суспільство не могло прийняти на той час. Таким чином, можна узагальнити з наведеного прикладу, що автор (навіть більше персонаж твору) намагається вказати на власну унікальність, яку його оточення не в змозі сприймати. Також, посилення має візуальний ефект на читача, оскільки воно підказує зовнішній вигляд головного персонажу для кращого уявлення героя реципієнтами.

Наступний фрагмент твору підсилює ідею автора застосовувати денотативне значення прецедентних імен для означення ставлення головного героя до предметів, базових уявлень та вподобань:

*“Starbucks is the smart coffee for dumb people. It’s the **Christopher Nolan** of coffee. Dunkin’ Donuts is lowbrow, authentic. It is the simple, real pleasure of a **Judd Apatow** movie.”* (Kaufman, 2020, с. 27).

Чарлі Кауфман як провідний сценарист та кінопродюсер висловлює свою думку про сучасний кінематограф та його творців через використання подвійних прецедентних імен, що можуть бути вказівками для розкриття істинних цінностей. Спершу привертає увагу Старбакс, що є всесвітньовідомою мережею кав'ярень, особливо популярних в Сполучених Штатах Америки у віковій категорії підлітків та молодих людей, відомий також через ненависть поціновувачів кави до неї, та кінорежисер Крістофер Нолан, що зняв декілька великобюджетних фільмів ("Темний лицар", "Інтерстеллар", "Оппенгеймер"), які були схвально прийняті американською спільнотою, але засуджені кінокритиками. З іншого боку, Данкін Донатс, яка не є популярною серед молоді кав'ярнею, але приваблює простотою смаку та характерним стилем, що також зображена і у фільмах менш відомого американського кінорежисера Джадда Аппатоу.

У третьому розділі роману нам зустрічається речення, що водночас містить прецедентні імена та кінематографічну алюзію:

*“Does she know I wrote an entire book about the work of groundbreaking African American filmmaker **William Greaves**, whose documentary/narrative **Symbiopsychotaxiplasm** was so ahead of its time, I dubbed Greaves **the Vincent van Gogh** of American cinema?”* (Kaufman, 2020, с. 33).

Використання прецедентних імен в якості атрибута яскраво показано у цьому фрагменті. Вклад у кінематограф провідного афроамериканського режисера-документаліста Уільяма Грівза, який проклав шлях у кіноіндустрію для талановитих представників афроамериканської спільноти, порівнюється з

творчим надбанням нідерландського і всесвітньо відомого художника Вінсента ван Гога, геніальність якого неможливо недооцінити. Чарлі Кауфман звертає увагу читачів на визначні твори кінематографа завдяки використанню прецедентних імен та їх денотативних значень, що вже закладені у когнітивній базі реципієнтів. Варто зауважити, що в реченні також використано кінематографічну алюзію, відображену назвою документального фільму, створеного Уільямом Грівзом – *Symbiopsychotaxiplasm*.

У випадку кінематографічних алюзій, більшість з них мало відомі масовому реципієнту, оскільки Чарлі Кауфман використовує їх для привертання інтересу читачів до “хорошого кіно”. Варто зауважити, що роман використовує наратив від першої особи, а отже, головний персонаж роману, кінокритик Б. Розенберг, покликається на безліч фільмів для пояснення своїх емоцій, свого минулого або опису подій, що розгортаються перед очима героя. Для більш масового читача, необізнаного з тонкощами кінокультури, значення певних алюзій може бути незрозумілим, але більш вживані та відомі приклади алюзії легко розпізнаються в романі. Наприклад, до класу літературно-художніх алюзій можна віднести два фрагменти:

*“It is from this self-contained, placid, **Mona Lisa-smiling** beauty...”* (Kaufman, 2020, с. 107).

Безумовно, картина Леонардо да Вінчі “Мона Ліза” всесвітньо знаменита завдяки неймовірно талановито зображеній усмішці на полотні, що інтригує людей навіть у сьогоденні. Мона Ліза – образ прекрасного та мистецького, що відкидає все земне та реальне та підносить людину до вищого вічного. Літературно-художня алюзія стимулює уявлення читача, підкидаючи йому образ красивої жінки, оскільки Мона Ліза не може асоціюватись з чимось бридким.

Наступний приклад поєднання літературно-художньої та інтермедіальної алюзії:

*“Some guy is **selling a pair of swirling hypno-eyeglasses, never worn**. It’s the saddest ad I’ve ever seen.”* (Kaufman, 2020, с. 509).

У цьому випадку, автор посилається на славнозвісну найкоротшу сумну історію людства, яку колись приписували Хемінгвею, що звучить як “for sale: baby shoes, never worn”. Оригінальна історія натякала на трагедію, чи то на втрату ненародженої дитини чи смерть малюка. Чарлі Кауфман використав схожу структуру побудови речення для наголосу на почуття персонажу, але

водночас він скористався словами “the saddest ad”, що привертають увагу читача та змінюють емотивний фон людини. У поєднанні зі згаданою алюзією відповідно читач відчуває жаль до героя. Вищезгаданий ефект неможливий без попередньої обізнаності читача з цією історією.

Наступний виявлений приклад інтермедіальної алюзії нагадує структуру славнозвісного висловлювання відомого філософа Декарта “I think, therefore, I am”:

“I remember, therefore, I am.” (Kaufman, 2020, с. 497).

Чарлі Кауфман вжив цю інтермедіальну алюзію задля передачі сумніву головного героя стосовно основних засад життя. У ході сюжету Б. Розенберг стискається з фантастичною машиною копіювання людини, що створює ту ж саму людину, але без попередніх спогадів. Автор змушує людей задуматись, чи справді, тому що люди мають когнітивну здатність, вони вважаються живими, чи можливо щось інше впливає на саму сутність життя.

Міфологічні алюзії найбільш легкі та впізнавані під час інтерпретування понять, оскільки, проіснувавши більше п'ятих тисяч років, стародавні міфи принесли більшість сюжетних ліній в літературу, які використовують і в сьогоденні.

*“And what deranged **Pandora's box** will I be opening?”* (Kaufman, 2020, с. 452).

Чарлі Кауфман використав алюзію на відомий міф про скриньку Пандори, що став переломним моментом для існування світу, оскільки, незважаючи на заборону чоловіка, Пандора відкриває скриньку, що приносить лиха для людей. Зевс для того, щоб пом'якшити покарання, залишає на дні скриньки надію, що символізує можливість для людства витримати майбутні страждання та труднощі. Вищезгадана алюзія має декілька варіантів значень: з одного боку, світ покараний за допитливість, тому за непослух люди мусять бути покарані; з іншого боку, скринька Пандори символізує надію на прощення своїх гріхів та сподівання пережити земне горе.

Категорія біблійних (релігійних) алюзій також цікава для розгляду, оскільки саме біблійні сюжетні лінії розкривають внутрішні переживання персонажів, їх емоційно-експресивний стан та спрямовують майбутні лінії сюжету літературного твору.

*“On the right deltoid is **Saint Nicholas**, who represents not killing children.”* (Kaufman, 2020, с. 489).

Вищезгадана алюзія перегукується з релігійною історією життя Святого Миколая Чудотворця, в якій розповідається, як Святий Миколай прибув в у місто, в якому був страшний голод. Один м'ясник вкрав трьох дітей та вбив їх, для того, щоб продати їхнє м'ясо. Чудотворець розпізнав брехливого м'ясника та оживив мертвих дітей. Ця історія не входить до Життя Святих, але була дуже відомою за Середньовіччя. У романі Святий Миколай постає як татуювання на руці м'ясника, на іншій руці у чоловіка набиті три мавпи. На татуюванні тварини дратвлять Святого. Через релігійну алюзію автор твору натякає, що місце, в якому перебуває герой, Б. Розенберг, не є святим, а радше небезпечним. Ніхто не допоможе персонажу, а отже алюзія діє як елемент саспенсу в даному фрагменті твору.

Наукові алюзії набагато рідше зустрічаються у літературних творах, але Чарлі Кауфман застосовує декілька прецедентів для акцентування метафоричності поняття. У нижченаведеному фрагменті виявлено яскравий приклад вживання наукової алюзії в концептуальному сенсі:

*"It's an Avenue of **Infinite Regress** and I haven't got all day."* (Kaufman, 2020, с. 506).

У цьому випадку вжита алюзія покликається одразу на два феномени: математичний та оптичний. Математично нескінченний регрес окреслюється низкою елементів, певним чином пов'язаних з першим числом, але не з останнім. Тобто, головний принцип безперервного регресу полягає у ряді, де кожний елемент веде до наступного або породжує його. Оптика пояснює нескінченний регрес явищем нескінченної послідовності віддалених зображень, що формується між двома дзеркалами, розміщеними паралельно одне до одного. В обох випадках, алюзія натякає на нескінченність вулиці в сюжеті твору, яку персонаж мусить пройти, але зустрічає перешкоду у самій побудові будинків, що ніби є ідентичними копіями одне одного, але породжують нескінченну дорогу – лабіринт.

Частота використання історичних алюзій доволі висока серед літературних творів загалом і в досліджуваному також, оскільки більшість художніх творів посилаються на певні історичні події в ході діалогів, розвитку сюжету або у ролі референтів. Прикладом історичної алюзії виступає наступний фрагмент твору:

*"About the well-documented "**Action of 9 November 1822**"* (Kaufman, 2020, с. 146).

Така алюзія загальновідома американському читачу, оскільки алюзія покликається на відому подію морського бою між шхуною Військово-морського флоту США та трьома піратськими шхунами біля узбережжя Куби.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Чарлі Кауфман використовує алюзії як денотативи з прихованим значенням, які зможуть декодувати тільки ті реципієнти, в когнітивній базі яких зберігається попередня інформація про певні культурно-літературні, художні твори, історичні постаті та події, кінематографічні, мистецькі та біблійні сюжети і наукові факти. Роман “Antkind” – справжній мурашник, мозаїка з тисяч і більше фрагментів, котрі разом створюють цілісну картину. Розуміння та інтерпретація кожної алюзії твору та кожного прецедентного феномену розкривають зміст та головну ідею, закладену автором. Літературний твір – виклик для усіх читачів, особливо для тих, хто пропагував високу інтелектуальність в маси, оскільки потрібно володіти широким спектром ситуативних знань для правильного та всебічного аналізу сюжету. Навіть назва роману перекладається як “мурашиний рід”, а це означає, що Чарлі Кауфман використовує алюзію на мурах, порівнюючи людське суспільство з комахами, що все життя працюють, шукають та створюють щось, проте ніколи за все своє життя не можуть досягнути справжньої вершини – ідеалу.

Перспектива подальших досліджень полягає у кількісному представленні вживань алюзій у творах автора у зіставному аспекті.

ДЖЕРЕЛА

1. Власюк Л. С., Демиденко О. П. (2021). Linguocultural and translation aspects of allusion functioning in media texts. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності "Львівський філологічний часопис"*. № 9, 50–55. Doi: <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2021-9.7>
2. Воробйова М. В. (2011). Аллюзія в англomовному публіцистичному дискурсі: структура, семантика, функціонування: автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04. Херсон.
3. Главацька Ю. Л. (2022). Discursive peculiarities of precedent phenomena: foregrounding their sources, status, functions. *Львівський філологічний часопис*, № 11, 57–62. Doi: <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2022-11.8>
4. Гузак А. (2014). Прецедентна ситуація: роль в політичній ораторській промові (на матеріалі промов американських президентів). *Науковий вісник Чернівецького університету: Германська філологія*. Вип. 720, 21–227. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchnugf_2014_720_25
5. Заболотська, О. О. (2013). Аллюзія та концептуальна метафора як засоби вираження авторських інтенцій в художньому тексті. *Науковий вісник Херсонського державного*

університету. Серія "Лінгвістика". 20, 176–183. URL: <http://eKhSUIR.kspu.edu/handle/123456789/1687>

6. Єсипенко Н. Г. (2012). *Вербальний профіль і концептуальна структура англосаксонських культурних концептів: когнітивно-квантитативний підхід : монографія*. Чернівці : Золоті литаври.

7. Лавриненко, О. О. (2007). Рівні та одиниці алюзійності в англо- та україномовному публіцистичному дискурсі. *Проблеми зіставної семантики*. 8, 362–368.

8. Ставцева, В. (2018). Літературні алюзії англomовного медіа дискурсу США та спроби їх перекладу українською мовою. *Південний архів. Філологічні науки*. 72(2), 81–84. Doi:10.13140/RG.2.2.18314.44489

9. Сидорчук, І. (2019). *Прецедентні номінації як репрезентанти картини світу мовного колективу*. (дата звернення: 12.03.2025) URL: http://www.vtei.com.ua/konfa/28_02/6/24.pdf

10. Сунько, Н. О. (2016). *Алюзія як маркер інтертекстуальності в англійськомовному газетному заголовку: дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04*. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича.

11. Ярема, О. Б. (2017). Кросдисциплінарність явища алюзії. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 31, 141–143. URI: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12370>

12. Chamizo-Domingues, P. J., Bretones Callejas, C. M. (2023). Euphemisms, Proverbs, Allusions, and Cognition: a study of two poems by Antonio Machado. *Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación*. Vol. 22(1). 3–14. URL: <https://revistas.ucm.es/index.php/CLAC/article/view/88348>

13. Kalenych, V. (2020). Cognitive and Communicative Pragmatic Parameters of Intertextuality in Mass Media. *Psycholinguistics*. Vol. 27(2), 155–173. Doi: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-27-2-155-173>

14. Kaufman, Ch. (2020). *Antkind*. Random House.

15. Kristeva, J. (1986). *World, Dialogue, Novel*. New York: Columbia University Press.

16. Perri, C. (1984). Knowing and Playing: The Literary text and Trope Allusion. *American Imago*. No. 41, 117–128.

17. William Irwin (2001). What Is an Allusion? *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, Volume 59, Issue 3, 287–297. Doi: <https://doi.org/10.1111/1540-6245.00026>

REFERENCES

1. Vlasyuk L. S., Demydenko O. P. (2021). Linguocultural and translation aspects of allusion functioning in media texts. *Naukovyy zhurnal L'vivs'koho derzhavnoho universytetu bezpeky zhyttyediyal'nosti "L'vivs'kyy filolohichnyy chasopys"*. № 9. 50–55. Doi: <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2021-9.7>

2. Vorobyova M. V. (2011). *Alyuziya v anhlomovnomu publitsystychnomu dyskursi: struktura, semantyka, funktsionuvannya: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : spets. 10.02.04*. Kherson.

3. Hlavats'ka YU. L. (2022). Discursive peculiarities of precedent phenomena: foregrounding their sources, status, functions. *L'vivs'kyy filolohichnyy chasopys*, № 11, 57–62. Doi: <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2022-11.8>

4. Huzak A. (2014). Pretsedentna sytuatsiya: rol' v politychniy orators'kiy promovi (na materialy promov amerykans'kykh prezydentiv. *Naukovyy visnyk Chernivets'koho universytetu: Hermans'ka filolohiya*. Vyp. 720. 219–227. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchnugf_2014_720_25

5. Zabolot's'ka, O. O. (2013). Alyuziya ta kontseptual'na metafora yak zasoby vyrazhennya avtors'kykh intentsiy v khudozhn'omu teksti. *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho*

universytetu. Seriya "Linhvistyka". 20, 176–183. URL: <http://eKhSUIR.kspu.edu/handle/123456789/1687>

6. Yesypenko N. H. (2012). *Verbal'nyy profil' i kontseptual'na struktura anhlosaksons'kykh kul'turnykh kontseptiv: kohnityvno-kvanytatyvnyy pidkhid : monohrafiya.* Chernivtsi : Zoloti lytavry.

7. Lavrynenko, O. O. (2007). Rivni ta odyntsi alyuziynosti v anhlo- ta ukrayinomovnomu publitsystychnomu dyskursi. *Problemy zistavnoyi semantyky.* 8, 362–368.

8. Stavtseva, V. (2018). Literaturni alyuziyi anhlomovnoho media dyskursu SSHA ta sproby yikh perekladu ukrayins'koyu movoyu. *Pivdennyi arkhiv. Filolohichni nauky.* 72(2), 81–84. Doi:10.13140/RG.2.2.18314.44489

9. Sydorchuk, I. (2019). *Pretsedentni nominatsiyi yak reprezentanty kartyny svitu movnoho kolektyvu.* URL: http://www.vtei.com.ua/konfa/28_02/6/24.pdf

10. Sun'ko, N. O. (2016). Alyuziya yak marker intertekstual'nosti v anhliys'komovnomu hazetnomu zaholovku: dys. ... kand. filol. nauk : spets. 10.02.04. Chernivtsi: Chernivets'kyy nats. un-t im. YU. Fed'kovycha.

11. Yarema, O. B. (2017). Krosdystsyplinarnist' yavlyshcha alyuziyi. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu.* 31, 141–143. URI: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12370>

12. Chamizo-Domingues, P. J., Bretones Callejas, C. M. (2023). Euphemisms, Proverbs, Allusions, and Cognition: a study of two poems by Antono Machado. *Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación.* Vol. 22(1). 3–14. URL: <https://revistas.ucm.es/index.php/CLAC/article/view/88348> (date of access: 02.11.2024).

13. Kalenych, V. (2020). Cognitive and Communicative Pragmatic Parameters of Intertextuality in Mass Media. *PSYCHOLINGUISTICS.* Vol. 27(2), 155–173. DOI: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-27-2-155-173> (date of access: 11.10.2024).

14. Kaufman, Ch. (2020). *Antkind.* Random House.

15. Kristeva, J. (1986). *World, Dialogue, Novel.* New York: Columbia University Press.

16. Perri, C. (1984). Knowing and Playing: The Literary text and Trope Allusion. *American Imago.* No. 41. 117–128.

17. William Irwin (2001). What Is an Allusion? *The Journal of Aesthetics and Art Criticism,* Volume 59, Issue 3, August 2001, Pages 287–297. Doi: <https://doi.org/10.1111/1540-6245.00026>

Дата надходження статті до редакції: 15.03.2025

Прийнято до друку 17.04.2025